СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 92. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 19. квітня, 1924. VOL. XXXII. No. 92. Jersey City, N. J., Saturday, April 19, 1924. THREE CENTS

Сенат принимає 2-процентову квоту на основі 1890-го року.

ВАШІНҐТОН, 17. квітня. — Сенат приняв нині проєкт Джансона, після котрого підчас трох найблизчих літ має сюди бути допущено річно з кождого краю лишень 2 проценти числа людий, які з того краю були в Злучених Державах в 1890. році.

За зробленнєм року 1890. основою нової річної іміґрації голосувало 32 сенаторів, проти 17. Над питаннєм 2-процентової норми поіменного голосовання не заряджено.

КУЛИДЖ МАЄ КЛОПІТ З ЯПАНОМ, АЛЕ НЕ ДУМАЄ ВЖИВАТИ ВЕТА.

ВАШІНҐТОН, 17. квітня. — Президент Кулидж відбув зі секретарем стейту Гюзом та провідником сенатової більшости сенатором Лоджом конференцію в справі виключення японської іміґрації. Сенатор Лодж мав сказати йому, що ухвали сенату змінити вже не вдасться, так що одиноким виходом булоби вето президента. Кулидж, однак, такого способу вживати не хоче.

ЗНИЖАЮТЬ ЗАПЛАТУ.

НЮ ЙОРК, 17. квітня. — Підприємство Інтерборо Репид Трансит Ко., що має нюйорські надземні та підземні зелізниці, повідомило своїх робітників, що воно зносить з кінцем червня 5-процентову підвишку робітничої заплати, яку воно було завело з початком минувшого липня. Робітники над сим зарядженнєм ще не застановлялися.

НАФТОВИЙ СТРАЙК ПОЛАГОДЖЕНИЙ?

БЕЙОН, Ню Джерзі, 17. квітня. — Директори нафтового підприємства Векюум Ойл Ко. повідомляють, що вони вже полагодили своє непорозуміння зі страйкуючими робітниками.

Робітники не дістали 10-процентової підвишки, якої домагалися, але зате добилися ріжних инчих уступств, як певних бенефітів на случай випадку та смерти. Кромі сього на їх домаганнє має бути встановлена робітнича рада, до якої мають бути вношені зажалення.

ЮНІЇ ВИГРАЛИ БОРОТЬБУ ЗА ЗАПЛАТУ.

ШИКАҐО, Илиной, 17. квітня. — По кількотижневих переговорах юнія кравців виграла від підприємців задержанне дотеперішньої скалі робітничої плати. Заплата має обовязувати аж до 1925. року.

ЗАКОНОПРОЄКТ ЗА ОБМЕЖЕННЄМ ВИБОРЧИХ ВИДАТКІВ.

ВАШІНҐТОН, 17. квітня. — Демократичний сенатор Меккелар вніс в сенаті проєкт закона про видатки перед виборами.

Після сього проєкту ніяка партія не сміє видавати на свою виборчу кампанію більше, як один міліон долярів, а корпорації зовсім не мають права давати жертви на виборчі кампанії.

ВИНУЄ ВИЛСОНА ЗА НАФТОВІ СКАНДАЛИ.

ВАШІНҐТОН, 17. квітня. — Межи свідками перед нафтовим комітетом сенату був В. В. Тарбел, самий нафтяр, і він прочитав сенаторови довшу лекцію про скандали в нафтовім промислі. На його думку, за нафтові скандали відповідає передусім Вилсонова адміністрація, котра перша завела закони, що зробили арендованне публичних нафтових ґрунтів можливим.

ДОМАГАЄТЬСЯ ГОЛОСОВАННЯ НАД ПИТАННЄМ СВІТОВОГО СУДУ.

ВАШІНҐТОН, 17. квітня. — Конґресмен Мур вніс у палаті послів резолюцію, щоби палата послів заявила свою думку про пропозицію покійного президента Гардинґа щодо приступлення Злучених Держав до світового суду.

ЗНОВА ПРИМАРА ТРЕТОЇ ПАРТІЇ.

ВАШІНҐТОН, 17. квітня. — Демократичний конґресмен Еванс виступив нині в палаті послів з промовою проти третої партії, яка на його думку може дуже легко появитися при наближаючихся виборах президента Злучених Держав.

На думку Еванса, така трета партія булаби нещастєм для американської політики тому, бо ні один кандидат не діставби потрібної більшости голосів і президента прийшлобся встановляти в сенаті.

ПОДОРОЖ ДОВКОЛА СВІТА ВОЗДУХОМ.

КАНАТАК, Аляска, 17. квітня. — Майор Мартин та пільот його літака Гарвей, що були впали в воду, лічуться на военнім кораблі, і здається вийдуть зі своєї пригоди без поважної недуги. Нова машина для їх літака прибуде сюди за тиждень, так що подорож довкола світа через сей випадок не опізниться на більше, як на кілька днів.

МОСКОВСЬКА МІСІЯ ПАЧКУВАЛА ПРОТИРЕЛІҐІЙНУ ПРОПАҐАНДУ.

ОТАВА, Канада, 17. квітня. — Московська торговельна місія, що приїхала сюди нібито для навязання купецьких зносин межи Канадою та Росією, попала несподівано в халепу.

Зараз за її приїздом сюди прислано величезну масу пак. Канадийський цловий уряд захотів їх зревідувати. Місія спротивилася на тій основі, що мовляв її, яко представниці заграничного уряду, належиться недотокаемість ,себто що місія може привезти собі свої товари, не показуючи їх урядови Канади. Уряд на се не згодився, і перевів ревізію. На його здивованне, в паках найдено не товар, як говорила місія, але літературу. І то ще цікаву літературу. Були се переважно аґітаційні брошури, осмішуючі Ісуса Христа, христіяньство та захвалюючі комунізм і революцію.

Тепер члени російської місії викручуються перед канадийським урядом, що се вони хотіли сі книжки подарувати канадийським університетам. Мовляв, сі брошури се наукові праці, з якими треба запізнати канадийських учених.

ПОШЕСТЬ САМОВБИЙСТВ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 17. квітня. — Товариство „Ліґа-Ратуй-Життя" подає застрашаючі числа про поширення самовбийств у Злучених Державах. Після обчислень товариства було в 1923 році 12,948 самовбийств, в тому числі богато дітий.

Найстарший самовбиєць мав 97 літ, наймолодший всего 6. Завважається головно зріст самовбийств серед дівчат.

ЩАДИТЬ СВОЮ СИЛУ.

Президент Кулидж каже, що він хоче щадити свої сили для наближаючоїся президіяльної кампанії і тому не буде... подавати руки своїм гостям.

ГРОШЕВА РЕФОРМА В КИЇВІ.

Населення Київа стрінуло грошеву реформу з великою полекшою. Дотеперішні радянські знаки стали вже всім тягаром, тим більш, що обезвартнення цих рад-знаків збільшується з години на годину. Маса людей являється щоденно в губ. відділ. держ. скарбниці з домаганням виміняти радзнаки на нові банкноти згл. твердий гріш. Уряд не може наспішити з доставленням твердого гроша до державних кас, при чому ускладнюється положення до тої міри, що в касах немає часто грошей на конечні виплати.

АНҐЛІЙСЬКА МОВА В НІМЕЦЬКИХ І ДАНЦІҐСЬКИХ ШКОЛАХ.

В Данціґу заведено в школах як надобовязковий предмет, анґлійську мову на місце французької. Анальоґічний розпорядок видала і німецька шкільна влада.

БЕСАРАБІЯ ПІД РУМУНСЬКИМ ПОСТОЛОМ.

Українське населеннє Бесарабії страшно незадоволене румунським. пануваннєм.. До цього має багато причин, з яких найважніщі отсі:

Румуни придушили громадське самоврядуваннє. Вся влада на селі опинилася в руках поліцайських агентів. Агенти сіґуранци (охранка) самовільно арештують кого хотять, а як хто всуне добрий „бакчиш" то випускають, деруть „бакчиш" за всяку справу і то так немилосердно, що ніхто з приїзших людий не може назвати інчої країни, яка під тим зглядом могла зрівнатися з Румунією.

Кромі того Румуни запровадили натуральну повинність перевозну і чужову. Селяни мають тільки роботи, що подавати свої коні для урядовців та агентів сіґуранци, що їздять для розваги куди тільки їм забажається.

Румуни відчувають ненависть селян і цілого населення до „нової батьківщини". Румунія не держить в Бесарабії ні складів амуниції ні зброї та не вкладає капіталів у підприємства. Все живе ніби в корчмі і готово що хвилини зірватися та полетіти...

Недавно тому румунські „ґранічаре" в Хотині прибігли були до касарні та крикнули: „Большевики йдуть!" І все в один мент і жовніри і офіцири схопилися, хто в чім був та давай на втікача. Так прибігли 25 кільометрів, аж тут показалося, що це не були большевики, лише купка втікачів — тай завернули назад.

ДІТОЧИЙ КОНЦЕРТ В КАНАДІ.

В неділю 6. квітня відбувся в Квінс Театрі у Виннипеґу концерт дітий з Рідної Школи Українського Народного Дому.

НАРОДНЯ ОСВІТА НА ХАРКІВЩИНІ.

Ґуберніяльний відділ Народньої Освіти зазначив, що в шкільнім році 1923—24 повинно було бути в Харківщині 846 шкіл з 93.000 дітий та 304 шкіл з 17.000 дітий в самому Харкові. Колиб цей плян виконано було вповні, то в школах соціяльного виховання вчилось би було 35 прц. всьої дітвори Харківщини. На ділі удалося притягнути лише 23.5 прц. всьої дітвори. Школи є 7, 6, 5, 4 і 3-літні. — Носяться з думкою завести загальний шкільний обовязок а по селах довести навчаннє бодай до 4-літнього типу. — В цьому шк. році були більш сталі матеріяльні підвалини. Справа з паливом стояла значно краще чим минулого року і зза браку палива ніде не було перерви в навчанню. Не цілком задовольняючо стоїть справа зі шкільними підручниками. — В дитячих будинках навчання йде гірше чим по школах. — Ґубвідділ НО. старається поліпшити навчаннє в дитбудинках та надати йому трудові підвалини. — Не цілцілком задовольняюче стоїть справа із працею політ. установ.

ПОВІНЬ УКРАЇНСЬКИХ РІК.

Головна московська фізична обсерваторія повідомляє під датою 14. березня, що в районі рік: Південний Буг, Інгул, Інгулець, верхівяк Донця, Дніпра, Десни та припливах західної Двини, а також у верхівях Березини утворюється велика загроза повени. В районі Херсонщини, в західній частині Катеринославщини, треба бути приготованим на довгі і зливні дощі, які безумовно піднесуть рівень тамошніх рік повище берегів.

———o———

Аліянти приступають до введення в життє пляну комісії Доса.

ПАРИЖ, 17. квітня. — Аліянтська репараційна комісія (комісія „воєнних відкодовань") приняла нині формально плян комісії знавців під проводом Американця Доса. Рівночасно вона поручила правительствам аліянтських держав, щоби приняли сей плян і звернулась до Німеччини, щоби поробила заходи для введення пляну в життє.

Праці для переведення пляну в життє мають зачатись негайно по Великодні.

МОСКАЛІ ПОЗВОЛИЛИ „УКРАЇНСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТОВИ" ПРОСИТИ СЕБЕ В РЕЗОЛЮЦІЯХ У СПРАВІ УКРАЇНЦІВ.

МОСКВА, 17. квітня. — З Харкова повідомляють, що тамошній „український парлямент" приняв резолюції, в яких просить федеральний виконуючий комітет советів, щоби поробив заходи задля полекшення долі Українців, котрі „терплять переслідування Польщі і Румунії".

ВАШИНҐТОНСЬКИЙ ДОГОВІР В ЛІЗІ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 17. квітня. — Велика Британія передала Лізі Народів до зареєстровання вашинґтонський морський розоружний договір.

ПОЗИЧКА ІРЛЯНДІЇ В АМЕРИЦІ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 17. квітня. — Тутешні ґазети пишуть, що правительство Ірляндської Вільної Держави випустить нову позичку в Америці для зрівноваження сьогорічного буджету.

УСУВАЮТЬ ЖИДІВСЬКИХ УРЯДОВЦІВ.

БЕРЛІН, 17. квітня. — Правительство Туринґії (німецького стейту) уступило наслідком домагання народної партії, щоб воно прогнало всіх жидівських урядовців. Парлямент створив нове правительство, яке усунуло частину жидівських урядовців.

ЧУТКА ПРО НОВИЙ ЗЛОЧИН В АЛЬБАНІЇ.

АТЕНИ, столиця Греції, 17. квітня. — Тут розголошено чутку, що в Альбанії бандити убили других двох Американців. Досі нема потвердження сеї чутки.

ЧЕРЕЗ ХАБАРНИЦТВО ГИНУТЬ ЛЮДИ.

ПРАГА, 17. квітня. — Недавно протягом 5 днів забилось 5 чеських летунів. Наслідком того розведено допит, який виявив, що причиною катастрофи се, що літаки підлого виробу. Чесько-словацьке правительство заплатило за них дорого, але гроші пійшли на хабарі, а куплено підлий товар.

КОЛИ МІСТЕР РАДЕК ПЛАТИТЬ ДОВГИ?

МОСКВА, 17. квітня. — „Товариш" Кароль Радек (Собельсон) сказав нині, що Росія не може дати запоруки на сплату довгів, поки Франція й Анґлія не зроблять у себе революції. Також він не обіцює проценту від довгів, бо революціонери, казав, не платять проценту капіталістам.

ПОЗВОЛЯЮТЬ ДЕРЖАТИ СВЯТІ ОБРАЗИ.

МОСКВА, 17. квітня. — Комуністи офіціяльно мають бути безбожники, але дома їм дозволено мати образи святих задля жінок і батьків.

ТРОЦЬКИЙ ВЖЕ ГОВОРИТЬ.

МОСКВА, 17. квітня. — Большевицький комісар війни Леон Троцький вернувся вже сюди і на другий тиждень обійме урядованне.

Він сказав, що годиться із Зіновєвом, що Росія не заплатить ніяких довгів Анґлії.

Про відносини з Румунією сказав, що вони напружені, але покищо небезпеки війни нема. Справа Бесарабії, казав він, буде імовірно розвязана разом зі справою Німеччини, яка ще є „полем бою революції на Заході".

БОЯТЬСЯ, ЩО КОЛЬОНСЬКА КАТЕДРА ЗАВАЛИТЬСЯ.

КЕЛЬН, Німеччина, 17. квітня. — Німці бояться, що славна стародавня катедра в Кельн, збудована в ґотицькому стилі, може скоро завалитись. Вона збудована з пісковатого каменя і вимагає частих направок. Якби ся велика і висока будівля завалилась, то могла-б спричинити велику катастрофу, бо все біля неї тисячі людий.

ЧЕРЕЗ ЗВИШКУ ФРАНКА.

ВІДЕНЬ, 17. квітня. — Нині убив тут свою жінку і тяжко ранив себе барон Рудольф Фідлер. Причиною душогубства страта в спекуляції французькими франками на тутешній біржі.

8 ДНІВ СВЯТ В РОСІЇ.

МОСКВА, 17. квітня. — По довгому спорі між російською православною церквою і „святейшим синодом" (ще його не скасовано!) російська цивільна влада постановила, що Великдень буде по старому (Юліянському) календарі, в днях 26., 27. і 28. с. м. Одначе з уваги, що 1. і 2. мая також свята, а 4. мая неділя, союз юній рішив, аби робітники здержались від праці 8 днів.

Комуністи рішили, що сього року не буде уличних демонстрацій проти релігійних обходів на Великдень, але натомісць будуть 2 тижні виклади і представлення по салях і товариствах, щоб молодіж відтягати від релігійних обходів.

ТУРКИ ПРИЙМАЮТЬ АНҐЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСОРА.

ЦАРГОРОД, 17. квітня. — Турецьке правительство приняло на тутешній університет професора англійського університету в Лондоні д-ра Арнолда Тойнбі, котрого відтак усунено ізза його приязни до турецького правительства.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
[illegible]		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ЇМ МАЛО.

Ще не покінчено публичної дебати над проектом обмежень іміґрації, заведених у проекті Джансона, а вже появляється в конґресі новий проект дальшого її обмеження. Є ним проект пенсилвенійського републиканського сенатора Ріда.

Після сього проекту, секретарі стейтї, торговлї та праці малиби до 4. марта 1926. року виготовити для конґресу звіт, подаючий край походження всіх осіб, не роджених у Злучених Державах, а тут постійно перебуваючих. Сей спис мавби стануть основою нового іміґраційного закона, що мавби ввійти в життя з днем 1. липня 1927. року. З того часу до Злучених Держав малобся пускати в рік не більше як 150,000 нових іміґрантів, при чім кожда держава малаби право до певного числа нових іміґрантів. Скілько саме нових іміґрантів малоби припадати на кожду державу, се малоби залежати від числа старих іміґрантів з тої держави. Значить, чим більше старих іміґрантів має даний край, тим більшу квоту мавби він мати в загальній квоті.

Новий законопроект виходить з такого самого заложення, з якого виходять другі подібні проекти обмеження іміґрації. Тим самим він і є висловом тих самих настроїв та розумовань і має всі ті хиби нелюдяности, які має приміром проект Джансона.

Коли, однак, він бере за основу квоти нових іміґрантів загальне число уроженців з даного краю, тут уже перебуваючих, то сим він є богато розумнійший від законопроекта Джансона, що виходить з мильного заложення про висшість „північних рас".

ПРАЖСЬКІ ВИСТАВИ І УКРАЇНСЬКИЙ ЕЛЄМЕНТ НА НИХ.

З початком сеї весни в Празі відбувся ряд вистав, між якими звертають нашу увагу дві, а саме „велетргова", так би мовити світова вистава зразків ріжних виробів, і друга вистава „Мистецтва і життя Підкарпатської Руси".

Першу виставу одрито 16. марта с. р. Продовжувалась до 24. м. м. Міжж іншими експонатами на сій виставі взяла участь і СРСР. Оскільки в сю републику входить і Україна, вона мусіла зацікавити в Празі широкі еміґрантські круги.

Одначе надії побачити щось творчого на відділі СРСР не справдились. „Робітничо-селянська република", яка так голосно гукає у своїй офіційній пресі про ріжні винаходи в найріжноманітнійших галузях, включно до загально-державної електрофікації, на виставі зразків обмежилась виставою друку „Державидату".

Книгами „державидату" заповнений досить великий павільон, і в оповістках значиться, що в сій виставі приняли участь всі републики, які входять в склад СРСР. Одвідувач, звичайно, має надію поруч з російським відділом побачити і відділ другої по величині републики, — України. Одначе, в дійсности зустрічає в морі російських книжок маленьку краплину з написю „Державидат в Укр. Соц. Рад. Респ." Коли розглянути сей відділ (майже непомітний), кидається в очі вся бідність продукції українського „ддержвидату". Все, що є солїднійшого в сьому відділі, друковане російською мовою. На кошти українського народу видано кілька підручників для народніх шкіл; кілька популярно-наукових брошур, кілька річний аґітаційних; дещо з історії революції, тай на тому й конець. Видання українського „державидату" вражають неохайностю з боку технічного виконання, художнім несмаком і т. д. Одначе і до сих окладинок з українськими назвами треба відноситись іноді обережно, бо не завсіди під українським заголовком знайдете і текст український. Так напр. на видному місці красується журнал, досить солідний і з зовнішньої сторони „Шлях Освіти" (Путь Просвещенія). Переглядаючи зміст цього журналу, приходиш до переконня, що 9/10 його друкується виключно мовою російською. Від вистави взагалі лишається вражінне досить тяжке, і вона ще раз підтверджує факт повного панування Московщини над Україною, факт того, як далека дійсність від голосних заяв большевиків про самостійність кождої з радянських републик.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС В ЕВРОПІ.

Московщина створила плян на цілковите знищенне України. Теперішні червоні царі переводять це, про що білим царям і не снилося. Вони вигубили пляновим голодом населенне південно-східної України (більше десять міліонів людий), а тепер хотять передати цю обезлюднену землю на своренне жидівської держави. Пишучий ці стрічки остерігав заздалегідь нашу суспільність, щоб ніяк і ніколи не вірити московським лукавцям, які вже були і будуть нашими ворогами. В календарях У. Н. С. за 1923 і 1924 рр. повторюється тасама осторога і кажеться, що московські душогуби хотять заселити українські землі комуністичною голотою з цілого світу. Замісць того московські тирани придумали ще хитріщий плян, а саме, щоб віддати найвартніщий шмат української землі в руки Жидам. Вони добре знають, що коли Жиди раз займуть землю, то майже ніяка сила їх відти не викине. Вони хотять в той спосіб позбутись Жидів з Московщини, а заразом завдати смертний удар українській державности, а послідовно і національности. Московщина розуміє добре, що Україна, позбавлена чорноморських пристаний буде мусіти вибирати поміж московською або жидівською економічною неволею. Через втрату чорноморського берега Україна буде відрізана від прочого світа і буде віддана на поталу Жидів та Москалів, яких буде мусіти уживати за своїх торговельних посередників. Крім того Україна втратила би безмірні богатства нафтової ропи, якої неперебраний басен є якраз у приморським поясі а крім того роскішний Крим який славиться своїм кліматом і уздоровними водами на ввесь світ.

Жиди у світі засуетились і захопились пляном Московщини. Та се цілком зрозуміло. Вони бачать перед собою не пісками засипану Палестину, але правдивий земний рай, який офірують їм московські володарі.

Колиж дехто із нас дурив себе т. зв. „радянською владою", що вона постоїть за таким жизненним питанням, та що не віддасть української землі на „гиндель" Москві, хай тепер сам побачить, як страшне було це самодурство. Хайжеж кождий тепер пересвітчиться, що тота ославлена „українізація" це звичайна московська хитрість, щоби приспати чуйність українського народу.

Ми, Українці, не маємо ніде на світі своєї влади. Ту нашу владу мусимо допервa створити. Мусимо відкинути на бік усі льокальні патріотизми, а перенятись тільки одною любовю, а це до цілого свого народу і до усіх частин своєї землі.

Коли дехто досі сумнівався, чи треба нам Всеукраїнського Конґресу в Европі, то певне тепер бачить, що мусимо негайно створити свій революційний державний осередок, а до тої цілі той конґрес має послужити.

До „Обєднання" і його урядників можна мати свої симпатії, або ні, але це певне, що добре, що маємо таку орґанізацію. „Обєднанне" згодилося взяти почин у скликанню конґресу, а жде тільки, щоб подати плян, як його перевести. На погляд пишучого треба, щоб „Обєднанне" вибрало делеґацію споміж американської іміґрації, яка поїхалаб до Европи і там скликала цілий ряд народніх зборів по центрах нашої европейської еміґрації. На кождих таких зборах вибрано би відповідне число делеґатів на майбутній Всеукраїнський Конґрес. Усі ті відпоручники зїхались би відтак в найдогіднійщій місцевости, щоб вибрати Всеукраїнський Революційний Комітет, та щоб зложити загальну програму для здобуття української держави. Той комітет вважався би нашою владою аж до того часу, поки народ не буде мати змоги вибрати свого уряду вільними голосами. Розуміється треба подбати, щоби з України могли бути делеґати, а бодай, щоби з ріжних частин батьківщини прийшли уповноваження на руки еміґрантів.

Але колиб навіть майбутній Конґрес відбувся виключно їльки силами скитальців, то і так створений ним осередок може дати почин до пляновоï загальної акції в користь нашого визволення.

Найменьша спроба лучша ніж пасивність у такий як тепер час. Коли знеможений край не годен добути енерґії, то годні ми, яких рук нічого не путає ані не притискає вороже ярмо.

Не можна дивитися із заложеними руками, як нашим народом торгують немов худобою! Бодай не будьмо німі! Бодай кричім так, щоб нас почули на світі, що живемо! Американська іміґрація повинна дати почин до злуки усім правдиво національним силам, які хотять боротись за свою державність.

Чуй-Дух.

НОВА РАДІСТЬ СТАЛА, ЯКА НЕ БУВАЛА.

(Надіслана стаття).

Приніс дядько до цигана спорий шмат заліза.

„Я тобі з нього плуг зроблю!" — каже циган.

„Добре, — відповідає дядько — най буде плуг".

Робить, робить, робить, — не вийшов плуг.

„Хочеш, я тобі чересло викую".

„Куй!"

Кує, кує, кує і чересло не вийшло.

„Я тобі гарний єстик змайструю".

„Майструй!"

Майструє, майструє, майструє і естика нема.

Тоді циган кинув горяче залізо у зимну воду, аж вода зашипіла: пщ!

„Чув?" — питає циган.

„Або що" — відповідає дядько.

„Це тобі шпик!"...

„Хочете, хахли, ми вам Україну без хлопа і без пана збудуємо?"

„Будуйте!"

Будували, будували, будували, — вийшов голод.

„Ми вам радянську Україну дамо, з окремими міністрами, послами, — як годиться".

Давали, давали, давали — і не дали.

„Ми вас зукраїнізуємо".

Українізували, українізували, аж араз зробилася на Україні жидівська републіка. Булоби смішно, колиб не було сумно, навіть дуже сумно. Бо уявім собі, — України нема, але жидівська републіка на українській земли буде. І як раз вона там загніздиться, то викурити її не буде легко. Бо не появиться вона десь на Пинських болотах, ані між Доном і Волгою, де вже колись, давно, Хазари сиділи, а мають її дати кілька міліонів що найкрасшої землі, а в додатку ще спорий шмат побережа Чорного Моря з Одесою, чи Миколаєвом, або з обома нараз. Знаємо яку силу мають портові городи, як скоро через них можна звязатися з цілим світом, і яке значіння мають далекострільні гармати на дреднавтах, що стережуть побереж!

Фенікія, Еґипет, Картатіна, Еспанія можуть послужити доказом, що таке семіши і чи легка з ними боротьба.

Тут не справа в антесемітизмі, тут річ про життя, або про загибіль нашого народу.

Ми з усіх боків окружені ворогами. Мадяри, Румуни, Поляки і Москалі, як ще від Чорного Моря відріжуть нас Жиди, тоді хоч пропадай!

І то не лиш на випадок війни, але і в час миру. Бо кудиж Українець вивезе свою пшеницю? Поляк, як не схоче пустити, то двері на захід будуть зачинені, Румунія має своє збіже на вивіз, не дурна пустити конкурента, останеться, або Москалям за податки давати, або жидам за щобудь продавати, щоби вони богатилися кервавицею нашого хлібороба.

Що лиш тепер чортівські пляни большевицьких реформаторів стали всякому ясні.

Насамперед відібрали землю від панів, потім виголодували міліони наших селян, інтеліґенцію вимордували, або розігнали на чотири сторони світа, а тепер є вільна й неуправлена земля, є місце для синів Ізраїля. Що їм Палестина і Арґентина! В Палестині скали і велика калабаня, що називається Мертвим Морем, до Арґентини далеко і праця там не легка, а українська земля богата, український селянин, ніби тільки на раба і на наймита сотворений, Чорне море, це поріг до Малої Азії, Мезопотамії, Перзії і Індії, — не вжеж може бути краща земля для вибраного народу світа?

А що це земля українського народу, котру він від віків справляє своїм потом і кровю, то о це ніхто не дбає, а вже найменьше журяться тим большевицькі комісарі. Требаж жидам заплатити за їх прислуги для великої революції в Росії, требаж землякам Троцкого, Радека, Зіновева ex comp. гідно подякувати за їх великий і безкористовний труд!

Гадаємо, що коли були ще якісь прихильники большевиків на Україні, то вони нині повинні побачити куди ця прихильність веде. І гадаємо, що коли були між нами „духи, вічні революціонери", котрі тільки й робили, що ширили революцію проти власних добрих починів, проти праці над зорґанізованнем нашої народної сили, то вони нині повинні кинути цю розкладову роботу і всі свої революційні засоби і сили повернути проти справжнього нашого хрещеного і нехрещеного ворога, що посягає не тільки по наше державне право, не тільки руйнує нашу народну культуру, але хоче нам забрати те, без чого ми вже ніяк не можемо обійтися, нашу прадідну землю.

„Ми вже досить наблукалися по світі, — кажуть земляки Троцкого, Радека і Зіновева, — а тепер ви, Івани і Грицьки, йдіть собі шукати землі і волі, або ставайте у нас на службу!"

„Микито, герш ту, сукин сину!"

Ф. Віді.

ЗА ЗАКОН ПРО ЦЕНЗУРУ В АМЕРИЦІ

Товариство для Запобіження Порокам у Ню Йорку веде аґітацію за ухваленнем стейтового закона про цензуру. Після цензурального проєкту, в Америці малобся завести щось в роді цензури, яка існувала в передконституційні часи в Австрії та Німеччини, яка існувала в царській, а тепер до певного степення існує ще й в большевицькій Росії. Кожду книжку перед друком малобся подати до ревізії цензорам, себто стейтовим урядникам, спеціяльно на се встановленим, щоби читати книжки та давати дозвіл на їх друкованне. Цензори малиб право не дозволити на друк такої книжку, яку вони вважають за неморальну.

Справа набирає великого розголосу. Над нею уряджують публичні дебати, ведуться дискусії в ґазетах та журналах, уряджується академії і т. и. Недавно тому в однім нюйорськім товаристві уряджено дискусійний вечір, до якого запрошено трох знатоків психольоґії (науки про душу) та попрошено їх дати свої погляди на цензуру. Уряджуючі вечір хотіли мати дебату, себто сподівалися, що з помежи трох бесідників хоча один заявиться за цензурою. Через те вони й підобрали бесідників так, що попри одного лікаря, що немовби представляв не звязані зі школами круги, з одного боку виступав професор нової психольоґії з Нової Школи Розсліду, а з другого боку професор консервативної журналістичної школи при Колумбійськім університеті.

На здивованне уряджуючих дебати не було, бо ні один з бесідників не заявився за цензурою. Професор консервативної школи сказав, що міг найбільше бути за цензурою, але се не була промова за цензурою. Все, що він міг сказати, се було те, що кожда людина має в собі цензорську жилку, себто хотілаби придушити свобідний вислів деяких поглядів, які її не подобаються. Він указав для приміру на невидиму цензуру, яка існує в американських ґазетах, а яка не дозваляє свобідно витягати на денне світло навіть публичних надужить та скандалів людий, звязаних або маючих уплив в часописи.

Другі бесідники пішли дальше. Представник нової школи науки про душу заявив, що на його думку цензура нікого не поправляє, нікого не уморальняє, ніякій моральній шкоді не запобігає. Він звернув увагу на те, що цензори, взявшися до чищеня неморальности з книжок, мусілиби наперед сконфіскувати більшу частину святих книг, в яких є прецінь велика маса уступів, до яких можнаби причепитися як до неморальних.

Представник лікарів старався глянути в душу людий, які хочуть бути цензорами. Після нього, неморальність лежить у-се не в книжці, не в образі, не в статті, але в людині, яка читаючи книжку чи статтю, або оглядаючи образ, чується здеморалізована. Він доказував се тим, що той самий образ або книжка не зробить на цілу масу людий ніякого неморального вражіння, тоді як зробить таке вражіння на ценвора. Знаючи себе з того боку, така хора людина береться захороняти себе перед небезпечними для себе образами та книжками в той спосіб, що хоче такі книжки та образи, небезпечні лишень для себе, заборонити не лишень собі, але й всім людям. Проповідуванне проти неморальних книжок та образів, неморальних лишень для нього, а не для маси других людий, позваляє кромі сього такій людині думати про се гарні речі. Мовляв, я не такий злий, якби се могло мені здаватися, коли я дивлюся на образок та читаю книжку та бачу в них самі свиньства, яких другі люди не бачуть. Видно, що й я щось ліпшого, коли мене люди слухають та ухвалюють закон для захорони всіх людий. Видно, що всі такі самі, як я.

Сей самий лікар підчеркнув також суспільне та політичне значіння цензури. Богато людий виступає за цензурою проти неморальности з тої причини, що вони хочуть виступити проти свобідного розбирання політичних або релігійних питань, але бояться виступати отверто з такою пропозицією. Тому вони й вбирають свій похід у маску походу проти неморальности, знаючи, що забороняючи нібито неморальні річи, вони дадуть уже цензорам можливість нищити всякий свобідний вислів про політичне або економічне життя.

ПАРТИЙНИКАМ

Ріжтесь, кусайтесь! — Руїна,
Кости і попіл довкола.
Горда колись Україна,
Впала тепер на коліна,
Збита, обпльована, гола...

Що нам народу проклони?
Ми, лицарі неугнуті!
Най пропадуть міліони,
Наші партійні закони
Мусять лишитись неткнуті!

Нам — перше всього — програми,
Що лиш тоді — Україна.
Всякий руками й ногами
Кріпко тримайся програми,
Або — ми, або — руїна!

Ріжтесь, кусайтеся, бийте,
Попілом край посипайте.
Сльози рікою розлийте,
В путах, в кайданах зігнийте,
Але — програми не дайте!

Богдан Л.

ДОРОГОЦІННІ ФАЛЬСИФІКАТИ

Є люде, які з погордою відкидають усі фальсифікати. Кажуть, що правдиві мають більшу вартість, як предмети зроблені штучно. Та є доволі богато „фальсифікатів", дорозших від оригіналів. Штучні цвіти часто дорозщі як природні. Так само є з штучними красками і запахами. І новітня хемія знає витворювати „фальсифікати". В одній англійській ґазеті стрічаємо кілька примірів на се. Є підроблювані жемчуги, котрі коштують о богато більше як природні. Один швайцарський хемік зробив шафіри з чистого кристалізованого алюмініюма. Видатки на цей винахід винесли більше як у торговлі коштують правдиві шафіри.

З поміж безчисленних фальсифікатів дорогоцінних камenів без сумніву найдосконалійші були т. зв. венеціянські перли. Ці підроблені перли поніс на базар один Венеціянець а що були дуже гарні, то ще й сьогодня високо цінять їх. Тайну цих венеціянських перел поніс цей Венеціянець із собою до гроба, так що сьогодня вже не знають їх фабрикації. Загалом є їх на цілому світі то найбільше 20.000 штук. Ці перли дуже тверді, незвичайного гарного блеску. Тому так високо цінять їх.

Грецькі дорогоцінні камені (комеї) довгий час уважали недосяжними взірцем досконалости. Тому яких 130 літ Анґлієць Джемс Теґі виробив яких 15.000 фальсифікатів найліпших античних (старинних) камей. Сьогодня ці підроблені камеї Англійця Тесі більше пошукувані як справжні грецькі. Штучними білярдовими кулями грачі грають радше, як справжніми з слонової кости, бо можуть ліпше ними грати. Замісць цвітів, із яких давніще вироблялп перфуми, уживають нині хемічних складників і фабрикують найніжніщі запахи, богато сильніщі й чистіщі. Таксамо є з штучними красками, які вже майже витиснули природні.

Французька ґазета „Ревї Петроліфер" приносить статтю професора Меле. Пише, що можна виробляти **штучну нафту.** Ріжні ростинні олії, або чисті або змішані треба лише огріти з відповідною кількістю хльорового цинку й при помочі звичайного процесу одержимо так потрібний фабрикат. Проф. Меле каже вірити, що при ляборатрійних пробах вище згаданим способом удалося йому витворити не лише нафту для освічування, але й споріднені продукти. Може й цей „фальсифікат" завоює собі першенство перед природною нафтою?

ГУМОРИСТИЧНІ ПРИКАЗКИ КАРЛА V.

Карло V., котрий володів плинно кількома европейськими мовами, звик був казати, що ми повинні уживати еспанського язика в розмові з богами, італійського — з жінками, французького — з мущинами, німецького — з вояками, анґлійського — з гусьми, мадярського — з кіньми, а чеського — з чортами.

Ми є певні, що єслиби Карло знав польську мову, то він порадивби нам вживати її до котів.

ПЕТРОВСЬКИЙ ПРО ПЕРЕГОВОРИ З РУМУНІЄЮ

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад, Петровський, заявив на вічу, посвяченому радянсько-румунським переговорам у Відні, що нема ніяких надій на корисний для обох сторін вислід тих переговорів. Заняте Румунами становище в бесарабській справі цілком виключає всяку можливість згоди. Характеризуючи міжнародне становище Румунії та її закордонну політику Петровський зазначив, що приналежність Румунії до Малої Аантанти дуже утруднює досягнення згоди між Югославією і Чехо-Словаччиною з одного боку та Союзом Радянських Републик з другого боку. На питання, яка буде політика радянської влади до Румунії на випадок невдачі віденських переговорів, Петровський відповів, що така невдача не змінить мирових замірів Радянського Союзу. Союз воювати не збірається. Рівнож не збірається радянська влада робити які-небудь уступки у бесарабській справі. Прилучення Бесарабії до радянської території остане на завсіди одним з головних завдань радянської закордонної політики. Найбільше інтересована в даному випадку є Українська Радянська Република. Ані український робітник ані український селянин ніколи не погодиться з тим, щоби його брати стогнали під румунською буржуазною залізною пятою. Українська радянська влада з цим дуже рахується і все має це на увазі.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

XIV. (1900—1902).

(50)

Як я вже казав, Стара Київська Громада з 60-тих років була центром українського руху, а тому, коли зявився новий центр, Загальна Орґанізація, що намагалася обєднати всі свідомі українські елементи, то багато членів Старої Київської Громади поставилося до неї майже ворожо, як до свого конкурента, вбачаючи намір проф. Антоновича та Конисського, бувших членів Старої Київської Громади, утворити новий центр, замісць того, яким була Стара Київська Громада. Особливо лютував та аґітував проти Загальної Орґанізації проф. Лучицький, кажучи, що Антонович, як „хитрий лях", навмисне заснував цю орґанізацію, щоб грати в ній першу ролю, як колись він грав в Старій Громаді. Науменко теж поставився, як кажуть, з резервою до Загальної Орґанізації, може й він побоювався, що поряд з Антоновичем втратить репутацію першого чоловіка, „Гетьмана України", яким вважався, як голова Київської Старої Громади.

Инші члени Громади ставилися ріжно — ті, що були членами Загальної Орґанізації, натурально гаряче обороняли її, особливо М. В. Лисенко, инші ставилися байдуже.

Вступивши в Київську Стару Громаду і орієнтувавшись в ній, я почав у приватних розмовах з Науменком, Беренштамом та Трегубовим, найвпливовіщими членами Громади, доводити, що треба нашій Громаді тісніще, ближче стати до Загальної Орґанізації, бо тепер вона займає невиразне становище — одні громадяне вважають себе членами Загальної Орґанізації і платять членські внески, а инші не платять. Тепер, коли Загальна Орґанізація, по новому статуту складатиметься не з поодиноких осіб, а з громад, треба й нашій громаді, як одиниці, вступити в число членів Загальної Орґанізації. Я доводив, що Київська Стара Громада, яка раз-у-раз стояла на чолі українського руху, повинна і тепер, через Загальну Орґанізацію, не випускати з своїх рук впливу на всю українську справу, а тому треба їм всім трьом виставити свої кандидатури в Раду Загальної Орґанізації, а я певний, що їх виберуть. Після довгих розмов вони згодилися зо мною і провели постанову в Київській Старій Громаді, про вступ ін корпоре в члени Загальної Орґанізації і Науменко та Беренштам згодилися виставити свої кандидатури в члени Ради, а Трегубов був такий занятий, що не мав на те часу. З того часу Лучицький перестав ходити на збори Старої Громади, хоч офіціяльно з неї не вийшов.

На зїзді того 1901 року дійсно вибрано було в члени Ради Науменка, Беренштама та перевибрано Стешенка, Ефремова й мене та ще обрано й Грінченка. Замісць вибувшого Е. Тимченка завідувати книгарнею Рада доручила Грінченкові, але черea якийсь час він, посварившись з керуючим Книгарнею В. П. Степаненком, став вимагати від Ради — або звільнити того з посади, або він покине завідуванне Книгарнею. Рада, високо цінючи чесність і відданість справі В. П. Степаненка, не хотіла звільнити його, а коли Грінченко відмовився завідувати книгарнею, то доручила цю функцію мені, яку я виконував, як сказав раніще, до 1917 року, тоб-то 15 років підряд, а керуючим, аж до кінця істнування нашої Книгарні, до 1919, зоставався В. П. Степаненко.

Треба сказати скілька слів про цього незабутнього працьовника, який за двадцять років керування Книгарнею придбав собі широку популярність серед Українців ріжних станів. Бувший народній учитель, родом селянин з Канівщини, звільнений з посади за те, що попав у тюрму по справі Харківського Українського Гуртка, надзвичайно відданий справі відродження українського народу, він працював у Книгарні цілі дні, і вдома вечорами для поширення книжок, до перевтоми, до виснаження сил, не хотячи користуватися відпусткою, щоб хтось не наплутав йому рахунків та зносин з покупцями. Чорнявий, потім шпакуватий, високий, худий, з нервовим обличчем, з глибоко запалими очима, хворий на табес, не можучи кімнати перейти без коштурів, він 20 років, можна сказати, невідлучно, безвиїздно просидів у Книгарні, віддаючи їй всі сили, всі думки, всі інтереси свої. Тільки вже під кінець, вже перед війною, він так знервувався, що перестав спати й їсти і я насилу умовив його поїхати разів зо два до Пятигорську на Кавказі, на місяць покупатися в сірчаних купелях, що він і зробив, бо його місце заступила пані Грінченкова, якій він всеціло довіряв. Може з природи а більше через свою хворобу та втому, він у поводженню з людьми часто бував нечемний непривітний, що не раз викликало неприємности і скарги на нього.

Памятаю один, власне юмористичний інцідент, що зайняв майже ціле засіданнє Ради. Якось зімою зайшов до Книгарні приїзжий панок з панею і почав розглядати книжки, а дама його сидить собі та все носом підтягає. Се сьорбання очевидно нервувало Степаненка і він нарешті так рзнервувався, як він потім виправдувався, що не видержав і завважив їй:

— Та висякайте-бо, пані, носа!

Пані образилася, а за нею й пан і счинив сварку, яка скінчилася тим, що Степаненко загрозив йому своїм коштуром. Пан той поскаржився знайомому членові Ради, а той вимагав увільнення Степаненка з посади, бо він не приваблює, а розгонить покупців. Подібних випадків траплялося з ним не мало, але все такого-ж юмористичного характеру, проте деякі члени Ради не вважали можливим держати його довше в Книгарні. Але я кожний раз обороняв його, доводючи, що не можна звільняти людини, яка тільки й дише, тільки й живе книгарськими інтересами, тим паче, що під його керуванням Книгарня поширюється і продаж, що почався з якоїсь сотні рублів у місяць, дійшов до кількох тисяч рублів. Крім того його дуже любили учителі з якими він раз-у-раз був у зносинах, не тільки по книгарських справах а й як орґанізатор учительських гуртків; любили й поважали його покупці-селяне, з якими він умів говорити, умів заохотити до книжки. А найбільший вплив він мав серед півінтеліґентів — військових писарів, фершалів, яких багато було в Киві; під його впливом вони засновували гуртки для росповсюження українських книжок і взагалі ширили свідомість українську як серед своїх товаришів по службі, так і по селах і з любовию ставилися до нього, називаючи його в листах, для конспирації „Удалим книгопродавцем". Любили його й молоді новоприбувші студенти, яких він направляв до керовників студентських гуртків і тим полекшував їм вступ у студентські громади, але керовником для них він не міг бути, вони потім собі находили більш освічених, ширших світоглядом людей, як „вузький шовініст" і „гайдамака" по вдачі, В. П. Степаненко.

У мене, на диво всім, за всі 15 років мого завідування книгарнею, ніколи не вийшло з ним і жадного інцідента, бо ми ставилися один до одного з повагою і я ніколи не давав йому почувати, що він „наймит", а я „господар", як це, по його словам, щобив з ним Грінченко. Одного разу довідався я, що він в Книгарні, з під поли, продає нелеґальну революційну літературу. Коли я, обурений почав йому дорікати за се, то він спочатку образився і почав насмішкувато натякати на мою „страхополохливість", а коли я резонно довів йому, що він підводить під небезпеку Книгарню, бо коли Охранка (політична поліція) довідається про це, то закриє нам Книгарню, а йому самому повинно бути відомим, що другої нам вже не дозволять, а тому він повинен не тільки в Книгарні, а й вдома не держати нелеґальних книжок. Він цілком переконався моїми доводами, побачивши з моїх слів, що я в принципі нічого не маю проти революційної літератури, але боюся тільки за громадську інституцію. І коли у нього пізніще робили труси в кватирі, то нічого нелеґального не знаходили, хоч 1906 року посадили нас з ним разом з инчими членами орґанізації, але скоро й випустили, бо нічого нелеґального не знайшли і не могли скомпонувати ніякої справи; але я забіг наперед.

До Степаненка часто приносили молоді автори свої перші твори, особливо селяне; українських редакцій тоді ще не було, а до редакції „Київської Старини" вони не так сміливо йшли, як до Книгарні. Він раз-у-раз скаржився, що не має супокою від тих початкуючих письменників і не має часу перечитувати всю оту макулятуру. Певне під таким вражіннем, він, як дяк-хиромантик — Шевченка, висміяв і В. Винниченка, коли той приніс йому своє перше оповідання. Але Винниченко рішив ще раз попробувати щастя і поніс те оповіданнє до редакції „Київської Старини", а що з того вийшло, росказую нижче.

Я вже казав, що Київська Стара Громада видавала місячник „Київську Старину" і майже половина її членів складала редакційний комітет, хоч там були членами й такі, як відомий історик Орест Левицький, який не мав мужности бути членом Громади.

Коли я вступив у Київську Стару Громаду, то мені запропоновано було вступити й в редакційний комітет, на белетристичний відділ, бо я, як вже казав, оплачував белетристику, що там друкувалася. Кожний рукопис читало два члени, а коли голоси їх росходилися в оцінці, то читав ще й третій і тоді доля рукопису рішалася двома голосами проти третього. Але влітку, коли майже всі громадяне розїздилися з Київа, В. П. Науменко, як редактор журналу, сидючи у себе на хуторі, на Полтавщині проти могили Шевченка, або в Києві, сам вирішав долю чергових рукописів.

Якось літом, переїздючи з Кононівки в Перешори, я спинився на день в Києві і зайшов до редакції „Київської Старини", що містилася тоді по Маріїнсько-Благовіщенській вул. в домі ч. 60, де застав тільки секретаря редакції, обовязки якого, замісць В. М. Доманицького, виконував на каникулах Ф. П. Матушевський, тоді студент Дорпатського Університету. Се один з наймиліщих людий, яких мені доводилося зустрічати в своєму життю; він, бажаючи вступити в Університет, покинув учителюванне в Черкасах і, як семинарист, міг вступити тільки до Дорпатського, Томського чи Варшавського Університетів, в инші університети семинаристів тоді не пускали.

Прийшовши в редакцію я зробив запитанне, з яким раз-у-раз звертався до секретаря чи до редактора, коли довго там не був:

— Ну, чи ще не зявився часом ґеніяльний письменник?

Я роз-у-раз з розпукою казав, що коли ми не матимем своєї преси, школи, або хоч такого ґеніяльного брехуна, як Сенкевич, щоб розбудив у широких колах національну свідомість, то станемо провансальцями.

На моє запитанне Матушевський відповів серйозно:

— Ґеній, не ґеній, а новий талановитий письменник є! Я, каже, „на сон грядущий", взяв читати оповідання якогось невідомого Винниченка — „Красу і Силу", думав швидче заснути, але з перших же рядків захопився і почав голосно читати Ефремову, а як скінчив, то довго не могли ми заснути, розмовляючи про нього. Дійсно талановито написане оповіданнє, але Науменко не хоче друкувати цієї, як він каже, „Горковщини", бо жінка його каже, що тоді в порядних родинах не можна буде держати на столі „Київської Старини".

Я взяв рукопис і тут-же, не встаючи, прочитав те оповідання з великим інтересом, тим паче, що автора я знав раніще, бо він разів зо два був у мене разом з иншими студентами, моїми земляками-херсонцями, М. Михалевичем та Р. Лащенком. Я так захопився тим оповіданнєм, що зараз же пішов до Науменка, який тоді приїхав з хутора і, хоч з великим напруженнєм, а таки умовив його надрукувати.

(Дальше буде).

ДО НАШИХ ЕМІҐРАНТІВ З ОЛЕСЬКА І ОКОЛИЦІ

Ми, низше підписані Українці міста Олеська, удаємося з просьбою і кличемо вас всіх: браття і сестри, поможіть!

Поспішіть з жертвами на відновлення Народного Дому в Олеську, котрий зістав зруйнований підчас світової війни.

Святим обовязком є для нас всіх, Олещан, відновити нашу рідну хату Народний Дім в Олеську, деб наші діти могли навчитися, як любити свій нарід і край.

Ми самі не є всилі відновити Рідну Хату в Олеську, бо почавши від вікон, дверей, а скінчивши на виправі, треба нам міліярдів польських марок! А чейже вам відомо, які відносини у нас. Одиноку надію покладаємо на вас браття і сестри. Тому просимо вас щиро, всіх Олещан, передавайте оден другому сю просьбу і поспішіть з допомогою на Народний Дім.

Ще раз просимо щиро: Хай ні оден, ні одна людина з Олеська не відмовиться причинитись для так важної і пекучої справи! Ратуймо наших дітий, нашу молодіж, бо рідна хата є одиноким осередком для вироблення народної свідомости.

Окреме кілька слів до Вас Добродійко і Добродію Приймаки: Як до щирої патріотки і бувшої начальниці Сокілок і до вас, Добродію удаємося з просьбою, щоб ви занялися цею справою там в Америці. Просимо вас дуже занятися збіркою і висилати збірки на руки д. Гоpечки Якова в Олеську.

КОМІТЕТ:

Яків Ґеречка, касієр; **Василь Пачкевич,** секретар; **Стефан Дубинка, Іван Волуйко, Сухуставський і Дмитро Якимович,** члени.

Родимці! Наведений поклик прийшов на мої руки. У відповідь на це, я Йосиф Приймак зложив $20.00, а Ксеня Приймак $10.00. Я певний, що всі еміґранти з Олеська і околиці відозвуться щиро на цю просьбу і зложать свої лепти на відбудову нашої національної кріпости в Олеську. Поможім своїм рідним, щоби вони могли мати осередок для поширювання освіти і народної свідомости.

Жертви можна слати прямо на адресу Якова Ґеречка в Олеську або на руки підписаного. Нехай не буде ніодного, щоби не причинився своєю лептою на так важну ціль! Моя адреса: Joseph Pryjmak, 3300 Hudson St., Baltimore, Md.

ЛИСТ З КРАЮ

Нові драчки.

Копичинці, 30. січня 1924.

Дорогий Сину!

Лист від Тебе і два доляри в листі ми отримали за котрі Тобі сердечно дякуємо. Ми ще дякувати Богу до котрогось часу здорові а поводиться нам як звичайно під польським патронатом. От тепер наложили на нас данину (майонткови податек), котра має платитися в шістьох ратах. Перша рата буде платитися від 15. марта до 15. цвітня, друга рата від 15. падолиста до 15 грудня 1924 р. Отже буде платитися так по дві рати на рік аж до 1926 року. Ту данину буде платити той, чиє майно має більшу вартість. Я 3.000 швайцарських франків золотих. А тепер в нас 1 франк числять на 2,000.000 мп. Тота данина має направити польський скарб. Чи направить скарб то Бог його знає, але що не одного нашого селянина зруйнує, то цілком певно. Бо як видно вже тепер, тота данина заповідається поважною. В нас від 1. січня 1924 заведено вальоризацію, то зн. що з днем 1. січня всі державні податки і всякі данини перераховуються з марок польських на золоті франки. Значиться: як я маю заплатити податок в сумі 10 франків, а сьогодня за франк платиться 2,000.000 мп., то я маю заплатити 20,000.000 мп., а як завтра курс франка буде 3,000.00 мп. то я вже буду мусів заплатити 30,000.000 мп. податку. Таксамо всі товари міста платяться по курсі франка. Отже ся вальоризація тепер довела до того що в нас така доріжня якої не бувало. Приміром 1 метер найпідлійшого цайґу 10—15,000.00 мп. а сукно 100 і поверх, 1кг. цукру 3 міліони мп., 1 л. молока 500.000, 1 папірос 100.000 мп., одна голка 50.000 мп., черевики 50,000.000 мп. і т. д. А змене такий сильний робітник, щоби на те все заробити що я без палиці і на двір не годен вийти, бо як мені світ закрутиться, то якби не палиця то бим забився. Бо як собі розгадаю про теперішні польські гаразди, то щоб який був сильний, тому буде крутитися голова, але не такому як я. От ще дякую Богу що Никола вдома, то хоть є чим запалити, бо я і на печи в ноги змерз. В нас цього року тяжка зима, бо ще від 20. грудня 1923 вікна не розмерзалися. Снігів великих нема, але зате вітри і морози. Бо щоб я ще робив якби не він. В нас тепер метер дров коштує 25,000.000 мп. І звідки би мені їх взяти, коли я вже кільканайцять літ і одної марки не годен заробити.

Дорогий Брате! Справа з моїм війском мається так: ро часть 1902 (до котрої належу і я) є зачислена до резерви і буде покликана до війска аж в маю, так є в часописях. Я робив рекламацію, але її відкинули. Я подав рекурс до Львова до якоїсь команди, навіть не знаю як її на імя, бо це робив адвокат ще 3. грудня 1923 і досі нема про цей рекурс жадної чутки. В нас нема такого нічого нового, хиба що богато дівчат їде до Канади.

В Копичинцях є українська приватна народна школа. Минулого місяця приїхав до неї на візитацію польський інспектор і як побачив, що в школі є портрети українських князів, гетьманів і письменників як Шевченка, то наробив крику і казав все повикидати а вивісити Коґута і портрети „крулуф польскіх". Навіть казав викинути поділ годин український а вивісити польський. Вразі не виконання цього, загрозив замкненнем школи. Оттака в нас воля!!!

Здоровимо Тебе, жену і дітей і желаємо Вам всім всего найлішого.

Твої Родичі і Брат.

ПРОСЬБА І ПОКЛИК

до родимців села Грабівця, пов. Тернопіль.

У нас в руках лист який ми отримали від виділу читальні Просвіти з села Грабівця, тернопільського повіту, який звертається до нас з просьбою о поміч для будови Народного Дому.

Ми уважали за відповідне віднестись з тою просьбою за посередництвом української преси в Америці до наших родимців села Грабівця і околиці. Треба зазначити, що це не перша їх просьба до нас і ми в Меріден, Конн. вибрали комітет виключно для ції цілі, який займається збіркою жертв вже більше як рік. До цеї пори ми зібрали $300 і роботу продовжуємо дальше.

Не від річи згадати треба, що будовою займаються не господарі, котріб могли самі помогти, але займається сама молодь, котра полягає виключно на нашу поміч.

Тепер звертаємося до вас односільчан Грабівця і околиці: Поможіть! Ми не хочемо говорити до вашого серця а до розуму. Ви добре знаєте, що наш народ є гноблений таки своїми сусідами і иншої надії немає, як полягати на свої власні сили і власну поміч. Не будьмо байдужні, не даймося повстидати другим, а ідім разом з ними вперед в визвольних змаганнях українського народу.

Всіх жертводавців просимо слати свої жертви на руки секретаря: John Wyshniowsky, 221 Center St., Meriden, Conn.

При найблищій спосібности подамо спис всіх жертводавців.

ЗА КОМІТЕТ:
Іван Вишньовський, секр.

ЧИ КОРОЛЬ РІЧЕРД ЛЬВИНЕ СЕРЦЕ МАВ — ДВА СЕРЦЯ

В Париській Народній бібліотеці відбулося торжество в честь Вольтерового серця, яке якийсь бібліотекар віднайшов у стіп Гудонової ґіпсової статуї славного письменника. Хоч Вольтерове серце ніколи не було згубилося й вчені знали, що воно істнувало, всетаки ця знахідка була доброю нагодою для святочних промов і для відсвіження ґазетярського знання про Вольтера. Поклонятися серцю чоловіка, хай і славного, досить воно незвичайне в нинішних часах, далеких від ідолопоклонства. До того ще Вольтер не відносився нітрохи прихильно до християнських церемоній і почитання святих. Та не лише з серцем Вольтера було таке. Недавно відкрили якісь англійські археольоґи серце короля Річерда Львине Серце у підземеллі церкви Всіх Святих у льондонському Сіті. Тимчасом уже й Французи мають серце згаданого короля, яке з давен-давна переховується в катедрі в Руен. За заплатою показує його церковна служба. В це вірує вся Нормандія. Але англійські археольоґи мають важні докази і покликаються на свідоцтво папи Гонорія IV. Котреж тут серце правдиве? Цебто котре є Річердове? Відповісти на те тяжко. Коли в самій Америці є 600 автентичних Тіціянових образів, хоч є доказано, що Тіціян намалював усього лише около 300 штук образів, так і ця справа з серцем є справою особистого вірування. Для Французів є справжнє Річердове серце в Руені; для Англійців у Льондоні. Ціж, котрі цим не вдоволяються, можуть, собі подумати, що ні одно ні друге серце не є правдиве (коли вони такі невірючі Томи!), абож можуть собі подумати, що оба серця правдиві. Бож чому такий сміливий король не міг мати два серця? Ягнята, прим., мають чотири жолудки. А Вольтер, про котрого вище була згадка, мав ...дві голови. Тому кілька літ віднайшов один догадчивий антикварь діточу голову й продав її як голову Вольтера, „як іще був малий хлопець". Та „автентична" голова має бути в одним американським музею.

НА АСТРОНОМІЇ

Професор. — Процю, що для нас є потрібнійше — сонце, чи місяць?

Проць (по надумі). — Та місяць, пане професоре.

Професор. — Місяць? А то чому?

Проць. — А так! Коли би не місяць, ми-б в ночі не виділи.

Професор. — О?! А що про сонце скажеш?

Проць. — Та без сонця обійшли-бся, бо в день і так видко.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що коли би вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".